

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

18. évfolyam (2014) 2. szám

Egy 227 éves könyvtár 30 éve a főépületben

A polcológiától az e-könyvtárig

A SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum ünnepe
2014. május 13.

Május elején volt harminc esztendeje, hogy a könyvtár – olvasói tereit jelentősen bővítve – elfoglalta az egykori főépület nagy részét. A „házfoglalás” ebben az évben lett teljes, amikor tömörraktárunk az ún. Szalay-lakásba költözött, így a földszint teljes egészében a raktáraké és irodáké, az emelet pedig az olvasóké. Az évfordulók mindig alkalmat adnak a számvetésre, ezért szerény ünnepséget rendeztünk, amelyen igyekeztünk – idő szűkében csak jelzészerűen – bemutatni, hogyan alakult a könyvtár tevékenysége az utóbbi évtizedekben és milyen sokrétű lett mára.

Azok a könyvtárosok – s meghívott nyugdíjasaink között szép számmal akadtak ilyenek –, akik a hetvenes években végezték az egyetemet, elmondhatják, hogy legmerészebb álmaik is megvalósultak. Mindaz, amiről az egyetemen elérhetetlennek tűnő megoldásként tanultak, mára mindennapi életünk részévé vált. Tanúi voltunk annak, hogy az első mágnesszalagon tárolt adatbázisokat alig akarták a határon átengedni, és az automatikus osztályozás, mint bonyolult matematikai képlet került az ismereteink közé. Ma már a világ másik részén épített tudásbázisból veszünk át információkat és természetes, hogy a keresőprogram korábbi találataink

alapján a szájunk íze szerint alakítja a találati halmazt. Ugyanakkor tanárainkat dicséri, hogy olyan szemléletet tudtak belénk plántálni, amely a szakmai pályafutásunk alatt bekövetkezett hihetetlen változások követésére képessé tett bennünket. Egyértelmű volt számukra a könyvtári szolgáltatás ideálja, hogy társadalmi és földrajzi helyzettől függetlenül minden állampolgár számára biztosítani kell a hozzáférést az egyetemes emberi tudást rögzítő publikus dokumentumokhoz bárhol, bármikor. Ennek az ideálnak a megvalósítását tették lehetővé a számítógépes alkalmazások, majd a hálózati technológia fejlődése. Manapság a helyzet bizonyos mértékig megfordult: a technológiai fejlődést igyekszünk tartalomal

mal megtölteni, azt keressük, hogy a napról napra bővülő lehetőségeket hogyan fordíthatnánk használóink javára, még több testreszabott szolgáltatást biztosítva. A szabad hozzáférés elterjesztésének elősegítése, a távoli elérés biztosítása talán e trendnek a legfontosabb elemei, de kiváló lehetőség a retrospektív feldolgozás támogatására, hogy a világ számos nagy könyvtárából tudunk rekordokat importálni a katalógusunkba, és az általunk felvitt adatok is haszno-

Professzoraink az első sorban

Dr. Sótónyai Péter dékán megnyitó szavai

sulnak a MOKKA-ODR rendszeren keresztül, hogy csak néhány példát említsünk.

Mindössze 35 éve, hogy az első szakképzett könyvtárost felvették, ma pedig minden munkatárs többféle végzettséggel, diplomával, nyelvtudással rendelkezik. Az évtizedek alatt a segítő szakma ösztönös használó-orientációját felváltotta a minőségirányítás tudatos partnerközpontúsága és a tényeken (statisztikai adatokon, felméréseken) alapuló tervezés és döntéshozatal. A fejlődés másik fontos tényezője az orvosi könyvtárak és a külföldi partnerek teljesítményeinek nyomon követése, ami a stratégiai tervezést támogatja.

Az est elején prof. dr. Sótónyi Péter, a kar dékánja az esemény fővédnökeként vázlatosan ismertette a könyvtár történetét és köszöntötte az egykori igazgatókat. Bakonyi Ferencné 1979-ben vette át az intézmény irányítását és első könyvtáros igazgatóként a szakszerűség megerősítését tekintette fő feladatának. Az ő vezetése alatt gyűjtötték össze a karon található szakkönyveket, iratokat, múzeumi tárgyakat, és hozták létre ezek feldolgozott, rendszerezett gyűjteményét: a szakmatörténeti könyvgyűjteményt, a levéltárat és a múzeumot. A főépület átalakítása, a múzeum létrehozása és az első számítógépes alkalmazások és szolgáltatások bevezetése is erre az időszakra esett. Cserey Lászlóné dr. igazgatása idején a számítógépes szolgáltatások folyamatos fejlődése mellett egyre nagyobb hangsúlyt kaptak a nemzetközi kapcsolatok, a gyarapításban és a szolgáltatásban egyaránt. A korszak végére az adatbázisok online elérése is megoldódott. Szabóné Szávay Judit nemcsak a könyvtár vezetője, hanem éveken keresztül az ezredfordulón alakult Szent István Egyetem könyvtári főigazgatója is volt. Az 1900-as évek végét, a 2000-es évek elejét az élénk pályázati tevékenység, és a könyvtárunk által vezetett mezőgazdasági adatbázis-konzorcium jellemezték. Idő közben kiteljesedett a hármas közgyűjteményi funkció is, és 2011 óta főfoglalkozású levéltáros és újabban muzeológus alkalmazására is sor került. Mind a levéltár, mind a múzeum nyitott, élő gyűjteményre fejlődött.

Nemcsak a könyvtár funkciórendszere tágult, hanem a könyvtárban dolgozóktól igényelt kompetenciák köre is jelentősen bővült, amit a kar számos területen tud kamatoztatni. A nem klasszikus könyvtári funkciók átvétele révén az egyetemi közgyűjtemény szerves részévé válik a felsőoktatási intézménynek, kiterjedt kapcsolatrend-

szere alakul ki az oktatókkal, kutatókkal és a vezetéssel, ennek révén növekszik beágyazottsága az intézménybe, ez pedig nagyon fontos, hiszen a döntéshozók legtöbbször csak virtuális használói a gyűjteménynek, a személyes kontaktus ritka.

Ezeket az új irányokat villantották fel munkatársaink az itt tömören ismertetett előadásokban. Sajnos idő hiányában nem került sor a tervezett könyvtári sétára, így elmaradt az újonnan létesített Gazdikönyvtár bemutatása, ahová a klinikán megforduló állattulajdonosokat várjuk. Számukra Egri Krisztina készített ismertetőket, plakátokat. Az új tömörraktárba se jutottak el a látogatók.

Az előadás után dr. Sótónyi Péter dékán és Orbán Éva igazgató leleplezte Steindl Imre mellszobrát, amely Stróbl Alajos munkája (1899), a Parlamentben található portré másolata. A Patológiai Tanszék adta át ezt a bronzosított gipsz szobrot, hogy egy hallgatók és vendégek által gyakran látogatott helyen, a könyvtár előterében emlékezhessünk a campus tervezőjére.

Az est a múzeumban végződött, ahol dr. Fehér Dezső c. egyetemi tanár megnyitotta a Kincsem-sarkot, és a vendégek egy-egy szelet tortával és egy pohár pezsgővel ünnepelték meg Kincsem születésének 140. és a könyvtári „épületfoglalás” 30. évfordulóját.

Orbán Éva

Publikációk kapcsolati hálóban

Winkler Bea, Bándi Melissa

A nyílt hozzáférés, a szerzői archiválás és a hivatkozottság összefüggéseit vizsgáltuk. Ennek során a publikációs listákat és az idézettséget a Magyar Tudományos Művek Tárából (MTMT) vettük. A publikációk archiválására és a cikkek/folyóiratok szabad hozzáférésre vonatkozó információt a DOAJ (Directory of Open Access Journals) és a RoMEO adatbázis oldalait felhasználva határoztuk meg. A jelenleg

szerzői honlapokon, repozitóriumokban való megjelenésnél a Google Scholar-ban címre történő keresés eredményeit vettük figyelembe.

Karunk 23 vezető oktatójának publikációi

Vizsgálatunk első részében a SZIE Állatorvos-tudományi Kar vezetőinek és a tanszékvezetőknek az utóbbi 5 évben (2009–2013) idegen

A szobor leleplezése előtt

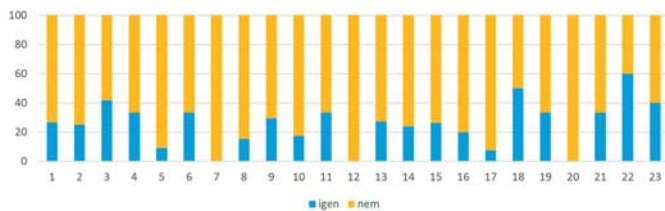

Végdégek az előtérben a párkánytárlat alatt

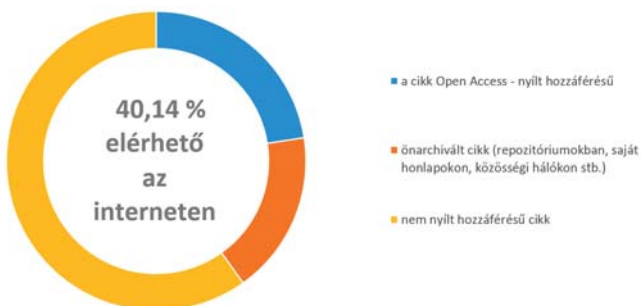

nyelvű folyóiratban megjelent publikációit vizsgáltuk meg. Eszerint 22,5% a szabad hozzáférésű publikáció aránya a vizsgált mintában. Ezen kívül a Google Scholar segítségével a cikkeknek még további 17,6%-át sikerült szerzői honlapokon, repozitóriumokban, közösségi hálókon stb. megtalálnunk, így azt mondhatjuk, hogy a cikkek 40%-a bárki számára ma is elérhető az interneten.

1. ábra: Szabad hozzáférésű az adott publikáció?

A RoMEO adatait figyelembe véve, a publikációk legalább 83%-a esetén van a szerzőnek valamilyen lehetősége önarchiválásra (pl. repozitóriumban való elhelyezés).

2. ábra: Milyen arányban érhető el a publikáció szabadon az interneten?

A publikációkra tett hivatkozások számát is összehasonlítottuk. Számunkra is meglepő módon a legtöbb idézés az önarchivált, tehát repozitóriumban, közösségi hálón, szerzői oldalon található cikkekre született (átlag 3,84; medián: 2,5). A szabad hozzáférésű (OA) és a szabadon nem hozzáférhető publikációk esetében közel egyforma (OA: átlag: 2,94; medián: 1; non OA: átlag: 2,96; medián: 1) eredményt kaptunk.

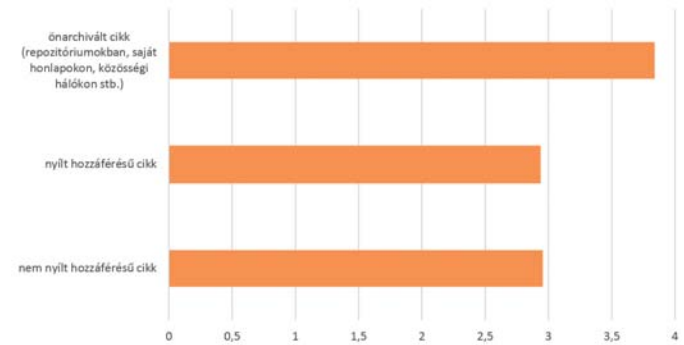
Repozitórium használata, a dolgozatok publikussága

A hallgatók minden dolgozatuk leadásakor írásbeli nyilatkozatot tesznek, amelyben meghatározzák dolgozatuk publikusságának mértékét. Az első ilyen nyilatkozatok 2010-ben születtek, így adataink elemzésekor az eddigi 4 év adatait vettük figyelembe.

Az összes dolgozatot figyelembe véve a hallgatók 18%-a engedélyezte a teljesen szabad hozzáférést, 32% a kari hálózaton, 2% csak egyetlen dedikált gépen tette elérhetővé a munkáját. Majdnem a felük (48%) vagy nem engedélyezett semmit, vagy nem adott értékelhető nyilatkozatot, amivel kivonta magát a publikálás lehetősége alól.

Eredmények

Meglepő volt számunkra, hogy a mobil, táblagépet, laptopot használó, interneten felnőtt generáció egy része mennyire nem veszi komolyan a feladatot, hogy saját dolgozatáról és annak nyilvánosságáról döntsön. Teszik mindezt úgy, hogy az utóbbi években egyre többen találkoztak a HuVetA-ban található teljes szöveggel hozzáférhető dolgozatokkal, amikor szerettek volna valamilyen már elkészült dolgozatba belenézni (hiszen a dolgozatok több, mint fele a kar területéről elérhető teljes szöveggel).

3. ábra: A publikációkra érkezett idézetek számának átlaga az MTMT alapján (2014.04.06-ig)

A hallgatók minél jobb felkészítése, a lehetőségek megismertetése és a vélt és valós veszélyek, előnyök és hátrányok megbeszélése segíthetne, hogy a jövő kutatói és oktatói generációja már sokkal felkészültebben és nyitottabban álljon a szabad hozzáféréshez.

A másik lényeges feladat az Állatorvos-tudományi Kar vezetőinek figyelmét felhívni arra, hogy a Karon születő publikációk 83%-a esetén lehetőség van önarchiválásra és az önarchivált cikkeknek nagyobb az idézettsége. Ez kiváló lehetőséget teremt számunkra, hogy a karunk tudományos tevékenységét bemutató, a bibliográfiai adatokat tartalmazó MTMT adatbázist, repozitóriumunkkal kiegészítve a tudományos teljesítmény reprezentálására használjuk.

Irodalom:

1. SHERPA/RoMEO. Nottingham: University of Nottingham; 2014. URL: <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/faq.php?a=en&fIDnum=|&mode=simple#whatis> A letöltés időpontja: 2014. április 11.
2. UGAZ, Ana G. et al.: Basic list of veterinary medical serials: using a decision matrix to update the core list of veterinary journals. J Med Libr Assoc, 2010. 98 (4). p. 282. URL: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2947140/> A letöltés időpontja: 2014. április 10.

Az előadás alapján készült poszter az European Association for Health Information and Libraries római konferenciáján az első alkalommal résztvevők között a „legjobb poszter” kitüntetést nyerte el.

Steindl Imre szobrának leleplezése

Archivált életek: múlt és jelen diákjai a levéltári forrásokban

Négyesi Barbara

A SZIE Állatorvos-tudományi Kar Levéltárának sokak által kutatott, színes és értékes irategyüttesét alkotják a hallgatói iratok.

A hallgatókról a legtöbb adatot a következő kötetípusok tartalmazzák: hallgatói anyakönyvek, szigorlati jegyzőkönyvek, doktori szigorlati jegyzőkönyvek, államvizsga-jegyzőkönyvek, oklevél-másolati könyvek, indexmásolati könyvek, hallgatói leckekönyvmásolatok. Ezek száma jelenleg 80 kötet, ami évente növekszik. A felsorolt kötetek tartalmazzák a hallgató összes személyes adatát és tanulmányi eredményét. (A legkorábbi köteteknél időről időre változott, hogy milyen adatot jegyeztek fel egy-egy személyről.)

A hallgatói anyagok kedvelt kutatási területnek számítanak levéltárunkban. Gyakran keresnek információt családfák, illetve családtörténetek összeállításához. Ezen túl adatokat szolgáltatunk a hallgatói anyagokból nyugdíjigazolásokhoz és külföldi munkavállaláshoz is.

A régi hallgatói anyakönyvek adatainak jelentős részét bevittük egy adatbázisba, ezzel segítve a kutatók munkáját (1874–1919, 4431 fő anyaga). Ezt kiegészítettük az adatbázisban azoknak a hallgatóknak az adataival, akik a Semmelweis Egyetem Levéltárában található nyilvántartásokban szerepelnek, hiszen intézményünk kezdetben az orvoskarhoz tartozott (1796–1846, 1814 fő anyaga).

A hallgatókról szóló következő szép és értékes irategyüttest az oklevelek és bizonyítványok alkotják. Jelenleg körülbelül 80 darabbal rendelkezünk ezekből, az 1815–1987 közötti időszakból. Nagyrészt latin, kisebb részt német és magyar nyelvűek, egy részük el van látva függőpecséttel is. Anyaguk papír vagy pergamen.

Kisebbségben rendelkezünk indexekkel (1903–1943), és szak-állatorvosi bizonyítványokkal (1977–2000, 132 db) is.

A hallgatókról szóló további érdekes irategyüttes a hallgatói egyesületek – az Állatorvostan-hallgatók Menza Egyesülete, az Állatorvostan-hallgatók Vigalmi Bizottsága, az Állatorvostan-hallgatók Lehel Bajtársi Szövetsége, az Állatorvostan-hallgatók Kórházegyesülete, valamint az Állatorvostan-hallgatók Köre és Egyetemi KISZ Bizottsága – anyagai.

További adatok nyerhetők például a Magyar királyi Főiskola Sebészeti Klinikájának ügyeletes hallgatói jegyzőkönyveiből (1936–39), a hallgatói gyakorlatok igazolásaiból, fényképekből.

A folyóirat-beszerzés és a könyvtárközi kölcsönzés varázslatai 30 év távlatából

Oláh Edit

A dokumentum-ellátással kapcsolatban egyre magasabb szintű használói igények jelentkeznek: többet és többfajta igényelnek, és egyre gyorsabban akarnak hozzáférni a szükséges cikkekhez.

1986-ban az előfizetett külföldi folyóiratok száma még 254 volt, egy-egy folyóirat előfizetése pedig átlagosan 6900,- forintba került. A rendszerváltás után, az 1990-es években a nemzetközi csere minimálisra csökkent. A beszerzés szempontjából a fő hangsúly a vételre tevődött át, de meg kell említeni a folyóirat-beszerzés más módjait is. A VETLIB és EUROBACK levelezőlistákon felajánlott duplumoknak köszönhetően évről évre nőtt az ajándékként beszerzett külföldi periodikumok száma. Ugyancsak ezek a források biztosították viszszamenőlegesen több hiányzó évfolyam pótlását. A könyvtár ilyen esetben csak a postaköltség terheli, amit nemzetközi postai couponnal tudunk kiegyenlíteni.

A dékán köszönti Bakonyi Ferencné

Ma, 28 évvel később 105 külföldi folyóiratot rendelünk meg és egy folyóirat előfizetése átlagosan 273.555,- forintba kerül. Ez közel negyvenszerese az 1986-os áraknak! Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, hogy a kar képes finanszírozni ezeket a fontos kiadványokat.

Természetesen ennél jóval több folyóiratot érünk el, hiszen egyre inkább a gyarapítás részévé válik az elektronikus hozzáférés megszervezése a korszerű információs technológia felhasználásával. Az elektronikus folyóiratok jelentős részét konzorcium útján kapjuk, ahol bizonyos kiadóknál feltétel a papíralapú folyóirat címek megtartása. A legnagyobb teljes szöveges folyóiratokat kínáló adatbázisaink: EBSCO, Science Direct és Springer, amelyekhez több, mint egy évtizede hozzáférünk. Folyamatosan bővítjük a print rendelésekhez tartozó online eléréseket is. 2013-ban 10 előfizetett folyóiratnak már csak elektronikus változata létezett.

A könyvtárnak évtizedek óta a folyóiratokra épülő szolgáltatása a tartalomjegyzékek küldése. A múltban ez a könyvtárba járó külföldi

folyóiratokra, valamint a Current Contents Life Sciences, illetve az Agriculture and Biosciences füzeteire alapozódott. Tanszékek és külső megrendelők számára fénymásolatban továbbítottuk a kutatómunkát segítő információt. 1996-ban 229 címből 3.638 oldal tartalomjegyzék másolat készült papír formában. A szolgáltatás mai korszerű változata az elektronikus tartalomjegyzék-szolgáltatás, amelyre ugyan közvetlenül is feliratkozhatnak az olvasók, sokan mégis igénylik a könyvtár közvetítését. A magyar folyóiratok tartalomjegyzékének kereshető adatbázisa a MATARKA, amelyben szintén több folyóirat feldolgozását vállaljuk.

A dokumentumokhoz való hozzáférés nemcsak a saját gyűjtemények kiépítésével, hanem – használói kérésre – más forrásokból való megszerzéssel is lehetséges. A könyvtárközi szolgáltatás a könyvtárak együttműködésére építve látja el a felhasználókat a helyben nem elérhető dokumentumokkal, a technikai lehetőségek révén egyre gyorsabban és teljesebben megvalósítva azt a régi elvet, hogy minden használó minden lehetséges forráshoz férjen hozzá.

A kérés indításának hagyományos módját a könyvtárközi kériólap kitöltése jelentette. A központi lelőhely-nyilvántartás tökéletlensége

miatt a kérések sokszor több könyvtárat is megjártak, amíg ténylegesen eljutottak ahhoz a könyvtárhoz, ahonnan el tudták küldeni a kért dokumentumot. Az olvasónak sokszor akár hónapokat is várnia kellett, amíg hozzájutott a számára szükséges könyvhöz vagy cikkhez. A várakozási idő tovább rövidült, amikor a könyvtárközi kérések másolatban való teljesítését felváltotta az elektronikus formátum és továbbítás. A cikkekről az ARIEL szoftverrel, majd később egyszerű szkenneléssel készítettünk elektronikus továbbításra alkalmas file-okat. A Nemzeti Periodika Adatbázis, az országos közös katalógus (MOKKA), illetve az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer minőségi ugrást jelentett a lelőhelykeresésben, és egyben a könyvtárközi dokumentum-forgalom legfőbb csatornájává is vált.

Természetesen a külföldi kiadványok, cikkek megszerzésében a hazai közvetítőkön kívül támaszkodunk az állatorvosi könyvtárak nemzetközi együttműködésére is. A kétezres években kutatóink a szakirodalmi adatbázisokból már közvetlenül letölthetik több ezer elektronikus folyóirat cikkeiket, ami egyrészt gyorsabb hozzáférést, másrészt papír- és költségcsökkentő megoldást, határozott előrelépést jelent.

Életre kelt Múzeum

Váradí Adél

Az Állatorvos-történeti Gyűjtemény az utóbbi években reprezentatív egyetem-történeti kiállítóhelyből egyre inkább mozgalmas, fejlődő múzeummá vált. A megnövekedett feladatok és a gyűjtemény szerepének ártértékelése szükségessé tette a szakmai színvonal növelését és muzeológus alkalmazását.

2013. október 1-től történés, régész végzettségű, nagy múzeumi tapasztalattal rendelkező munkatárs kezeli az Állatorvos-történeti Gyűjteményt. Váradí Adél a gyűjtemény megismerésével és a szakirodalom tanulmányozásával kezdte az ismerkedést, majd két hét múlva rész vett egy kamara-kiállítás megrendezésében, amelyet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és a Vidékfejlesztési Minisztérium a hazai állat-egészségügyi szolgálat alapításának 125. évfordulóján rendezett *Az élelmiszerlánc-biztonság jövője* szakmai konferenciára kért a Gyűjteménytől. A szolgálat történetét négy óriásposzteren dolgoztuk fel, amelyek az egynapos tárlat után a kar modern épületegyüttesének földszinti folyosójára kerültek. Az időszakos tárlatról *A keleti marhavészről a madárinfluenzáig* címmel számoltunk be a Noctua-ban.

Novemberben a szakmai fejlődést szolgáló, a kiállítások értékelésére gazdag szempontrendszer szerint felkészítő műhelymunkában vettünk részt, amit a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület szervezett.

A múzeum törzsgyűjteménye viszonylag nehezen megközelíthető, ezért igyekszünk kisebb kihelyezett „tárlatokkal” is felkelteni a látogatók

érdeklődését a könyvtár előterében. Egy vitrinben hívjuk fel a figyelmet az évben kerek évfordulót ünneplő személyiségekre (100 éve született: dr. Cseh Sándor, dr. Buza László, dr. Kemény Armand; 50 éve halt meg: dr. Schwanner Jenő; 200 éve halt meg: dr. Mitterpacher Lajos), és itt helyeztünk el a sebészeti eszköztár mellé (dr. Kotsis István ajándéka) egy II. világháborús katona-állatorvosi táskát, amit dr. Perlaki Emil bocsátott a rendelkezésünkre. Az emeleten közlekedők megismerhetik a múzeum nagyobb méretű tárgyait, amelyek a tárlókban nem, de az ablak alatti párkányon elérnek. A „párkánytárlat” első műtárgya egy táramérleg.

Cserey Lászlóné dr. köszöntése

Szabóné Szávay Judit köszöntése

Múzeumpedagógia

Az egyik legfontosabb előrelépés a múzeumpedagógiai tevékenység megkezdése volt. A Budapest VI., VII. és VIII. kerületében levő oktatási intézmények részére hívogatót küldtünk, melyben a *Csigakiállítást* ajánlottuk a figyelmükbe. Összesen 24 iskolát kerestünk meg, a jelentkező csoportokkal folyamatos volt a kapcsolattartás. 2013. novemberből kezdődtek a vezetések. Ápriliséig összesen 30 alkalommal 516 fő látogatott el hozzánk, s ebből 455 fő a promóció hatására; azaz megkeresés nélkül csak 61 fő látta volna ebben az időszakban a múzeumot. A látogatások külön értéke, hogy sok hátrányos helyzetű gyerekek tudunk különleges élményt nyújtani, és a bemutatás, illetve az állandó kiállításhoz készült keresztretjvény segítségével aktív tájékozódásra, részvételre bírtuk rá őket.

Kincsem-sarok

2013 végén Vastagh-féle állatszobor-gyűjteményünk tovább gyarapodott. A Magyar Állatorvosi Kamara és a SZIE Állatorvos-tudományi Kar támogatásával sikerült magángyűjteményből megvásárolnunk egy, a *Kincsem* nevű versenylóról készített festett gipsz állatszobrot. Ifj. Vastagh György szobrászművész 1942-ben mintázta meg a csodakancát, aki 54 versenyen indult, s mindegyiken győzött. Teljesítménye máig egyedülálló! *Kincsem* (1874–1887) születésének 140 éves évfordulója alkalmából az állandó kiállítás részeként egy *Kincsem-sarkot* hoztunk létre, hiszen az ő története is összefonódik a karéval.

Lódoktorok Párizstól Isonzóiig

2014. május 17-18-án került sor a 19. *Múzeumok Majálisa* programra a Múzeumkertben, amelyen első alkalommal voltunk jelen! Szöveg-képes molinókon mutattuk be az állatorvos-történet két korszakát. Az egyik a sikereiben fürdő szakma: a keleti marhavész megfékezése (1881), az állatorvosok társadalmi presztízsemelkedése, az intézményes képzés súlyának növekedése, a diadalmas részvétel az

Ezredéves Országos Kiállításon (1896) és az 1900-as világhiállításán (Párizs). A másik a rá következő árnyékos oldal: a frontszolgálatos állatorvosok munkája, a lovak megpróbáltatásai és az I. világháború állat-egészségügyi következményei.

Sokan megbámulták a dr. Pay'r Hugótól és az Anatómiai és Szövetetani Tanszékről kölcsön kapott lókoponyát és lócsontokat. Bemutattuk a szájtérpesztő, fogreszelő, foghúzó, patakutató és gyógypatkó használatát is. A molinón található információkból egy 13+1-es totót készítettünk a felnőtteknek, a gyermekfoglalkozásokból pedig a lovas kifestő és kirakó volt a legnépszerűbb. Büszkén mondhatjuk, hogy felfigyelték ránk, mert mintegy kétezer érdeklődő állt meg a sátrunknál!

A hónap műtárgya

Májustól induló sorozatunkban havonta más-más orvostörténeti vagy állat-egészségügyi tárgyat mutatunk be a múzeum a honlapján (<http://konyvtar.univet.hu/index.php/hu/muzeum/a-honap-mtargya>). Az első *Kincsem*, a csodakanca szobra.

... amikor még a TEJ sem aluszik...

A Múzeumok Éjszakája 2014. június 21-22-én, immár hazai vizeken, a campus területén kerül megrendezésre. Ötödik alkalommal fogunk részt venni rajta. Lesz minden, ami a tejjel és a tejet adó állatokkal kapcsolatos: előadás-sorozat, múzeumi foglalkoztató, mikroszkópos bemutató, kóstoló, kecskesimogató. Idén az Állattenyésztési, Takarmányozástani és Laborállat-tudományi Intézet a fő partnerünk az est megszervezésében, de még sokak támogatásával jön létre a színes program.

Terveink között szerepel egy *Sebészettörténeti időszakos kiállítás* összeállítása, távlati elképzeléseinkben pedig szeretnénk az állandó kiállítást megújítani (1984 óta változatlan formában van).

Mottóink az ICOM Múzeumi Világnap idei jelmondata: *Museum collections make connections*, azaz *A múzeum összeköt.*

Numerokrácia – Trendek a tudományos publikálásban

Bikádi Katalin

Publish or Perish – Írj vagy leírnak! A 2014. május 13-án elhangzott előadás a kutatókra nehezedő publikációs nyomás szemszögéből vizsgálja a tudományos közlés nemzetközi trendjeit.

Közleményáradat

1.350.000 db – 2006-ban ennyi lektorált tudományos publikációt jelentettek meg a világ tudósai, és a közleményszám egyre növekszik. Ez a mennyiség nem lenne előállítható és kezelhető publikálástámogató eszközök: hivatkozás-kezelők, plágiumszűrők, ellenőrző, szerkesztő és kollaborációs alkalmazások nélkül, amelyek egyre inkább sokoldalúvá és egyszerűen kezelhetővé válnak.

Dr. Fehér Dezső Kincsemről beszél

A közleményáradat nem kis részben az egyetemi rangsoroknak köszönhető, ahol a publikációk tudományometriai adatai nagyban meghatározzák az egyetem helyét a rangsorban. A kutatók igyekeznek megfelelni az egyetem vezetése által a siker érdekében támasztott publikációs elvárásoknak, és – a Nobel-díjas Peter Higgs szerint – „futószalagon gyártják a cikkeket”.

Az Open Access előretörése

Az 1980-as évek végére a tudományos folyóiratcikkek 42%-át 3 kiadó csoport, a Reed Elsevier, a Wiley és a Springer adta ki. Dominanciájuk az előfizetési díjak évi 7-9%-os emelkedését okozta: ez

A Kincsem-sarok előtt

olyan többletterhet ró a könyvtárakra, amit csak a beszerzések csökkentésével lehet megfinanszírozni. A tudományos közösség a nyílt hozzáférésű (Open Access) publikációk és publikációs csatornák (például repozitóriumok) számának növelésével válaszolt a problémára. A lektorált Open Access folyóiratok száma és befolyása növekszik, és egyre több folyóirat alakul hibriddé, ugyanabban a számban helyet adva a nyílt és az előfizetéses hozzáférésű cikkeknek.

A szerzőszám növekedése és inflációja

Az MTMT (Magyar Tudományos Művek Tára) 30 szerzőtől tekinti sokszerzősnek a közleményt, de már egy 29 szerzős mű is jelentős előnyökhöz juttatja szerzőit: mindegyikük magáénak mondhatja az impakt faktort és a mű idézőit, töredékoldalmi teljesítmény fejében. A trend negatív oldala a szerzőség inflálódása: a jövőben az MTMT a többtől eltérően fogja kezelni a sokszerzős művek idézettségét.

Mennyivel jár jobban, aki sok társszerzővel publikál? A magas impakt faktorú folyóiratokban nem könnyű közleményt elhelyezni, de egy tekintélyes szerzőhöz vagy egy sikeres kutatócsoporthoz csatlakozva jobb az esélyek, így pedig az átlagos szerzőszámmal publikáló munkatársakhoz képest több mint kétszeres impakt faktor érhető el. (Forrás: <https://www.mtmt.hu>, az ELTE 50 legidézettebb 2009-2010-es részecskefizikai cikke, mintavétel: 2014. április 25.)

Hibák, hiányosságok, manipuláció

A magas közleményszám a lektorálásban is problémákat okoz. Például felületes a lektorálás: a Springer és az IEEE 2014 elején mintegy 120 közleményt kényszerült visszavonni, amelyekről bebizonyosodott, hogy a tartalmuk a SCIdgen szoftverrel generált halandzsa.

A szerzők is sok hibát követnek el, véletlenül és szándékosan egyaránt: hanyag hivatkozás, rossz helyesírás, olvasás elmulasztása, plágium, az adatok kozmetikázása és fölösleges hivatkozás. A hibák és a manipulációk száma aggasztóan növekszik.

Ismeretterjesztő könyvek és állattörténetek a Gazdikönyvtárban

Az Open Access parazitái

Az Open Access publikációs modellekben jellemzően a szerzők fizetnek a megjelenésért a kiadónak. A modell élősködő a predátor illetve parazita kiadók, folyóiratok és konferenciák. Ezek tudományos minőséget, lektorálást nem biztosítanak, csak a jöhízemű szerzők pénzére utaznak – érdemes körültekintően eljárni.

Mire jó az MTMT, és mire nem?

Az MTMT gyűjti, reprezentálja és méri a kutató és az őt foglalkoztató intézmény teljesítményét, ezen adatok hiteles forrásaként szolgál, és növeli a magyar tudományos intézmények internetes láthatóságát. Az adatok összehasonlíthatósága ösztönzi az intézmények közti versengést, és jelzi a kutatóknak, hogy hová pozícionálhatja magát a tudományterülete hazai művelői között.

Az intézmények vezetői számára adatforrásként szolgál stratégiai és tudománypolitikai döntéseik előkészítéséhez, intézményi standardok felállításához, a pályázók, alkalmazottak értékeléséhez. Ehhez szükséges az adatok feldolgozására alkalmas, képzett apparátus, és a vezetői szándék az intézmény tudományos pozíciójának javítására, aminek a következménye a magasabb részesedés a pályázati forrásokból, és az intézmény feljebb juttatása a nemzetközi rangsorokban.

Nem alkalmas viszont az MTMT az oktatási teljesítmény, a folyamatban lévő és a könyvben publikált kutatások megfelelő mérésére, ezeket más eszközökkel kell értékelni.

A tudományos közlés pozitív és negatív trendjei egyaránt növekedő tendenciát mutatnak, a publikációs mókuserkéből egyelőre nem látszik kiút.

Ami a sétából kimaradt...

Orbán Éva

Idő hiányában nem tudtuk vendégeinket végigvezetni az épületen, így nem nézték meg a „hangos” övezetet, benne a Gazdikönyvtárt, amelyet nyártól a Kisállatklinika várótermében is meghirdetünk. A Gazdikönyvtár előterében van új mikroszkópunk, amelyen a hallgatók a könyvekre támaszkodva és egyidejűleg metszeteket nézgetve tanulhatják a mikrovilághoz kapcsolódó tárgyakat. Utunk következő állomása az egykori Hutýra-lakás csücskében kialakított parányi csoportszobába vezetett volna, amely népszerű szolgáltatást biztosít. A Steindl-szobor leleplezése után pedig a raktárosaink által hatalmas munkával teljesen átrendezett, régi polcok között az új, közel 700 polcfolyóméternyi anyagot elnyelő tömörraktáron keresztül hagytuk volna el az épületet. Sajnáljuk, hogy a könyvtári élet e kevésbé látványos mozzanatai kimaradtak az ünnepi estből! Az alábbi két képpel igyekszünk pótolni az elmaradt sétát.

Az 1945 előtti anyagot befogadó tömörraktár

